

Naturskyddsföreningen Kristianstad och Bromölla

Verksamhetsberättelse för år 2023

Ekologiska uterisar som markberedare på Stora Juleboda gård
Foto: Anita Gunnarsson, 2023-05-24

Naturskyddsföreningen Kristianstad och Bromöllas styrelse redogör härmed för föreningens 102:a verksamhetsår:

Styrelsen har bestått av följande personer:

Valda för år 2023:

Ordförande och firmatecknare:

Rune Stenholm Jakobsen

Kassör och firmatecknare:

Anders Johansson

Övriga styrelseledamöter:

Valda för år 2023:

Anita Gunnarsson

Karin Bergendal

Åsa Jidebom

Marzia Nekzad

Bengt Klingheim

Anita Zieme

Valda för år 2023 – 2024

Christer Neideman

Rose-Marie Ljungberg

Anders Sigfridsson

Revisorer

Glenn Nilsson

Agneta Björklund

Revisorssuppleanter

Sven Birkedal

Lena Henningson

Valberedning

Lena Grollmuss och Anita Nilsson

Funktioner inom styrelsen

Vice ordförande

Anita Gunnarsson

Sekreterare

Anders Sigfridsson

Postmottagare

Anita Gunnarsson

Ansvariga för hemsidan	Rose-Marie Ljungberg, Rune Stenholm Jakobsen
Ansvarig för medlemsregister	Rose-Marie Ljungberg
Biträdande kassör	Vakant
Ombud för länsstämman	Åsa Jidebom, Anita Zieme
Ombud för riksstämman	Rune Stenholm Jakobsen, Karin Bergendal
Utforma remissvar (förslag till remissvar delges hela styrelsen för beslut)	Anders Johansson som kan ta hjälp av Åsa Jidebom, Christer Neideman
Programbladsansvarig	Rose-Marie Ljungberg, Marzia Nekzad och Rune Stenholm Jakobsen
Kontaktperson för Studieförbundet	Karin Bergendal
Ansvarig för verksamhetsberättelsen	Anders Sigfridsson och Anita Gunnarsson
Ansvariga för att välkomna nya medlemmar	Karin Bergendal och
Ansvariga för Facebooksidan	Rune Stenholm Jakobsen
Ansvar för att kalla till sammanträden och skriva dagordningar och protokoll	Anders Sigfridsson i samråd med ordf. och vice ordf.
Ansvar för att rapportera årsmöteshandlingar mm till riksföreningen	Rune Stenholm Jakobsen.
Ansvar för att söka kommunala bidrag från Kristianstads och Bromölla kommuner	Anders Johansson med assistans av Rune Stenholm Jakobsen.

MEDLEMSSTATISTIK

Enligt Riksföreningens uppgifter hade vår krets 832 fullbetalande medlemmar, 334 familjemedlemmar, i allt 1167 medlemmar under 2023. Det är en ökning med två medlemmar totalt och med åtta fullbetalande medlemmar jämfört med 2022.

EKONOMI

Det gångna året har kretsen mottagit gåvor och bidrag. De kommunala bidragen utgick, medlemsåterbäringen från SNF var på 20 500 kronor, från Kristianstads Renhållning (pant) 1715 kronor. En överföring från Naturvårdsfondentill Transaktionskontot utfördes om 10 000 kronor för betalning GPS storkar.

Största utgiftsposten har varit trycksaker på 25 512 kronor för programutskick mm. Kostnaden för aktiviteter slutade på 14 719 kronor och här ingår bl. a. föreläsning Karin Andersson (klimatpsykologi) 1250 kr, studiebesök Stora Juleboda 3 750 kr, ogräsmatlagning Ekenabben 1544 kr, fermenteringskurs 1780 kr och HS certifiering Framtidsveckan 6 250 kr. Övriga utgifter bestod av Resekostnader och kontorsmaterial 2 736 kr, Bankavgift 1 200 kr och Tygmärken 1 224 kr.

Årets resultat för 2023 slutade på minus 25 076,32 kr.

STUDIECIRKLAR/ARBETSGRUPPER

Remissgruppen

Remissgruppen har utgjorts av styrelseledamöterna. Anders Johansson har skrivit kretsens remissvar. Dessa redogörs för under rubriken ”Samråd, remisser mm” längre fram i årsberättelsen.

Floravårdsgruppen

Under vinterhalvåret genomfördes inomhusmöten varannan vecka i Studieförbundets lokal. Underlaget utgjordes huvudsakligen av Danmarks Vandeplanter av Jens Christian Schou där vi särskilt hade fokus på nate-arter. Ett par av tillfällena ägnades åt identifiering av ett antal Salix arter.

Inplanerade floravandringar genomfördes enligt plan i Bjära söder om Linderöd, Mosslunda, Kjugeskull, Branthalla, Pestbacken, Blå station Åhus, Tosteberha hamn. Två vandringar genomfördes i regi av Svenska Botaniska Föreningen i Mosslunda och golfbanan i Åhus.
Anders Johansson

Klimatverkstad

Christer Neideman och Rune Stenholm Jakobsen håller i denna studiecirkel som är ett samarbete med FN-föreningen och Fridays For Future. Klimatverkstad är öppen för icke-medlemmar. Syftet är att trycka på klimatarbetet lokalt genom att undersöka problem och lösningar. Klimatverkstad har varit en grund för gemensam opinionsyttring. Syftet är numera

också att vara ett forum för organisationerna mellan samrådsmötena. Vi har träffats 6 gånger under 2023 samt haft ett öppet möte på våren. Ett stort fokus har varit Kristianstad kommuns klimatkontrakt som ska skärpas årligen.

Resultatet finns att läsa på hemsidan, liksom flera insändare. Vi har 18 medlemmar på maillistan och är ca 7-10 personer som deltar på varje träff.

Rune Stenholm Jakobsen

Handla Miljövänligt-gruppen som ingår i Riksföreningens Handla miljövänligt-nätverk

Hos oss är Karin Bergendal samordnare för våra aktiviteter kopplade till Handla-Miljövänligt. Tillsammans med kommunens Beata Svensson m.fl. genomförde vi lördagen 22/4 en stor Klädbyttardag för allmänheten, i foajén på Rådhus Skåne i Kristianstad. Kommunen bidrog också med annons i Kristianstadsbladet under tre dagar. Reklammaterial och byteskuponger fick vi av Riks. Vi lånade ett par skyltdockor från Erikshjälpen. Kristianstad Skrädderi ställde upp i lokalen med gratis ändringshjälp till bytta plagg.

Årets andra stora insats ägde rum fredagen 6/10 på Maxi i Bromölla – alltså under den årliga Miljövänliga veckan, Green Action Week. Tema 2023 – ”Ekologisk frukost med ekologisk ost” - bestäms av Riksföreningen, som även här tillhandahåller reklam- och aktivitetsmaterial. Den mycket tillmötesgående butikschefen ställde upp med de ekologiska hårdostar som intresserade kunder fick avsmaka och bedöma hur goda de var. Det var full aktivitet med quiz och diskussioner – även runt andra ekologiska livsmedel i affären. Det gjordes också en liten film om vad som ägde rum när vi var där. Vi hoppas att den så småningom kan läggas ut på Youtube.

Klädbyttardagen och Miljövänliga veckan är aktiviteter som blivit klassiska för HMV-gruppen i vår krets, men från och med 2023 har det utvecklats en gren med inriktning på ekologiska baljväxter. Den drivs av Anita Gunnarsson i samarbete med Nätverket för Lokala Baljväxter (LoBa) och med Naturskyddsföreningens länsförbund.

Karin Bergendal

FÖREDRAG, EXKURSIONER M.M.

Samtliga aktiviteter är i samarbete med Studieförbundet

Örndag vid Tosteberga hamn, den 22 januari

Örndagen är ett samarrangemang där NÖ Skånes Fågelklubb är huvudarrangör. Föreningens ordförande skriver:

Första gången örndagen arrangerades var 2003. Eftersom vi tvingades att ställa in 2021 p g a pandemin så var detta 20:e gången det genomfördes en örndag. Och som vanligt med uppskattat resultat.

Denna gång kunde vi dra på med lite mer information kring detta traditionella arrangemang via olika media. Vi fick också ett gott resultat med cirka 250 besökare under förmiddagen. Vädret var tämligen lämpligt med tidvis lite sol men med en kylig vind från nordost. Temperaturen stannade på någon enstaka plusgrad.

Men väl påpälsade besökare hade inga problem med att ta del av information kring särskilt havsörnarna, både ur ett historiskt och ett nutida perspektiv. Vidare hade de goda möjligheter att i ett rikligt antal tubkikare studera örnarna och deras beteende ute vid matningen. För eftersom ingen störning förekom ute vid matningen så fanns det örnar där hela tiden om än i varierande antal. Bedömningsvis minst 10 individer därav flera adulta.

Det här är också ett tillfälle till sociala kontakter mellan såväl skådare som allmänhet och möjligheter att diskutera och ställa frågor om olika slags fåglar. Utöver örnarna observerades drygt ett 30-tal andra övervintrande arter på plats eller som förbiflygande.

Det är också mycket tacksamt att besökarna kan ta del av den service i form av grillad korb, kaffe och fika som byalaget och hamnföreningen ställer upp med. Vi har här hittat ett mycket trevligt och bra samarbete. Tack till alla såväl klubbmedlemmar som övriga som ställde upp och gjorde detta till en trevlig örndag.

Nils Waldemarsson

Att försöka må bättre i en galen värld – webinarium, den 20 februari

En workshop om hälsosamt engagemang när man oroas över klimatkrisen. Mötet genomfördes via Zoom, och leddes av Karen Perry och ytterligare två personer. Förutom dessa deltog 20 personer.

Rune Stenholm Jacobsen

Vandring vid Skräbeån, den 25 februari

21 personer deltog i aktiviteten. Vädret var kallt och blåsigt. 28 fågelarter iakttoogs, bl.a. en strömstare, som visade sig länge.

Christer Neideman

Klimatverkstad – läget i Kristianstad, den 28 februari.

Ca åtta personer deltog i detta öppna klimatverkstadsmöte. Fokus var Kristianstad kommuns återremitterade klimat- och miljöplan där beslut ännu inte fattats.

Rune Stenholm Jacobsen

Fika för nyfikna och engagerade, måndagen den 6 mars

Vi fick möjlighet att informera ett 30-tal studenter genom att gå runt i Högskolans cafe. Däremot var det tyvärr ingen som tog sig tid att sitta ner vid vår lilla monter.

Rune Stenholm Jakobsen

Årsmöte, onsdagen den 15 mars

Årsmötet hölls i Studieförbundets lokal. Utöver årsmötet talade Martin Stoltze om spännande internationella naturvårdsprojekt med betesmetoder.

Karin Bergendal

Transkådning, den 20 mars – 7 april och Tranbussen till Pulken den 2 april

Det fanns mer än 1000 tranor på plats från 18 mars till 10 april. Den 28 mars räknades det in 5500 tranor och som mest fanns 9000 ex 10-12 april. Tranmatningen började ovanligt sent 2

april beroende på sen vårsådd i jordbruket. 39 ton korn spriddes ut vid matningen. Vid fågeltornet räknades in över 8400 mänskliga besökare med störst antal 890 den 8 april. Tranbussen den 2 april var ett samarrangemang mellan vår förening, fågelklubben och naturum Vattenriket.

Christer Neideman

Klädbyttardag lördagen, den 22 april

Klädbyttardagen i Kristianstad kommuns rådhus besöktes av ca 50 kvinnor och 15 män och 165 plagg fick nya ägare. Kläder man ville byta lämnades kl. 10:00-11:00 och kl. 12:00 - 13:30 kunde man välja vad man ville ha med sig hem. Max fem plagg per person att lämna in och hämta. Kristianstad skrädleri deltog och kunde erbjuda enklare ändringar. Moa Gerklev, energirådgivare fanns på plats och informerade om sitt område. Tre personer värvades till medlemmar. Många röster bland besökarna intygade att de var nöjda med sina ”nya” kläder och tyckte att detta var en rolig och uppskattad aktivitet.

Karin Bergendal

Hyggesfritt skogsbruk i praktiken, Rumperöds gård, den 23 april

Skogsbrukare och skogsbiolog David Göransson visade sin blädningsskog för 16 intresserade deltagare. Skogstekniker och tillika Skogsstyrelsens specialistrådgivare Magnus Bondesson en engagerad och pedagogisk genomgång om praktiskt hyggesfritt skogsbruk. Vi fick lära oss mycket om hur man i praktiken genomför blädningsskogsbruk. Detta är en form av produktionsskogsbruk, dvs det ska inte förväxlas med skog avsatt till naturvård. I verkligheten menar Magnus att en kombination av de tre hyggesfria grundprinciperna fungerar bäst i sydsvenska skogar: dvs en kombination av blädningsskog (som egentligen enbart kan göras i ren granskog), luckhuggning och överhållen skärm. Ofta skapar naturen själv ”luckhuggning” genom vidfällor och då kan den påpasslige skogsägaren låta tall och björk komma fram så det inte blir en ensidig granskog. Vi besökte inte någon bok eller tallskog men Magnus nämnde att när något av dess trädslag dominerar där är det främst överhållen skärm som är lämpligast som hyggesfri metod. Det var 16 nöjda deltagare som lämnade Rumperöd efter tre timmars skogsvandring, föreläsning och lunchpaus denna lite gråmulna vårdag.

Anita Gunnarsson

Magnus Bondesson till vänster och David Göransson till höger

Magnus Bondesson betonar att även i blädningsskogsbruk måste brukaren tänka på naturvårdsåtgärder. Här står han framför en ca 120-årig tall som gärna kan stå några 100 år till som s.k. evighetsträd; först levande och så småningom död till glädje för insekter och fåglar

Vidvinkelbild på tallen som kanske blir ett s.k. evighetsträd

Floravandring vid Bjära, den 26 april

Bjära är ett mindre naturreservat, söder om Linderöd. Ca 15 deltagare kunde uppleva en yppig vårflora med bl.a blåsippan, desmeknopp, hålnunneört och lungört.

Anders Johansson

Odling för hopp och läkande, den 29 april

En solig vårdag i april bjöd biolog Hermine Wendt-Linder, konstnär Ann Fristedt och miljösamordnare Kristina Olsson in till samtal om hur olika människor upplevt kopplingen mellan att sysselsätta sig med odling och välbefinnande. Det kom 6 besökare som inte visste vad eftermiddagen hade att bjuda.

Utbrändhet, främlingskap, samverkan och om att lyssna på sitt hjärta. Och hur odling, både som solitär och gemensam aktivitet, kan läka och skapa sammanhang. Det blev

förtroliga samtal i en lugn och avslappnad miljö. Hermine berättade om en pensionärsgrupp som träffas och arbetar tillsammans i Hälsoträdgården. Ann berättade vilken inverkan odling fått på henne som återhämtning och ”jordning” efter en tid av utbrändhet. Kristina berättade om hur hon lärt sig studera små förändringar i naturen och hur man kan söka ätbart, redan under våren, till en vitaminspäckad vårsallad, om man bara lyfter blicken. Om man lär sig att se sambanden i naturen kan det ge ro, avkoppling och läkning

Det blev intressanta samtal där deltagarna delade med sig av sina erfarenheter mellan vilken lindring kan vara före en stressad själ och vilka kontakter som kan skapas mellan totala främlingar. Odling kan riva barriärer.

Ute i Hälsoträdgården fortsatte sedan samtalen över en kopp kaffe. Det gavs möjlighet att skriva upp sig på en kontaktlista om man var intresserad av att delta i liknande samtal till hösten så skulle Hermine se över möjligheterna till detta.

Rose-Marie Ljungberg

Medverkan vid Växtmarknad med redskapsbyte i Tivoliparken, 4 och 5 maj

Ett stort antal besökare passerade vårt byta trädgårdsredskapsbord vid Hälsoträdgårdens vårbasar. Tyvärr fick vår inbokade knivslipare från Alex Finmekaniska förhinder.

Karin Bergendal

Kjugekull - Trädgårdsföreningsaktivitet, den 7 maj

Kristianstads Trädgårdsförenings växtmarknad vid Kjugekull. Kretsen och Studieförbundet var där och gjorde reklam för sina verksamheter och barnen erbjöds att göra fröbomber.

Åsa Jidebom

Föreläsning om läkemedel i miljön, onsdagen den 10 maj

Elin Engdahl från riksföreningen berättade om var läkemedel som bl. a. hamnat i vårt avloppsvatten tar vägen. 5 deltagare.

Rose-Marie Ljungberg

Floravandring vid Mosslunda, den 11 maj

En ganska kylslagen kväll som samlade 8 deltagare. Det var tidigt på säsongen och mycket av den flora som präglar dessa betesmarker låg i sin linda.

Anders Johansson

Floravandring Tosteberga ängar 14 maj för Hanöbuktens Vänner

14 deltagare kom till denna vandring som ligger på en udde längs den flacka havskusten. Förutom den vackra och spirande floran som beskådades kom flera diskussioner och synpunkter upp som berörde Hanöbuktens status.

Anders Johansson

Fåglar och flöjt, den 14 maj

Detta Naturum Vattenrikes aktivitet, som vi inbjudits till. Fåglar och flöjt ägde rum på Ekenabben. En magisk upplevelse att vara omgiven av så olika aktörers musik.

Karin Bergendal

Tivoliparken torsdagen, den 18 maj

Tre deltagare följde med till både spektakulära arter - som ginkgon eller tempelträdet och det mycket höga tulpanträdet – och till parkens genomgående allé av äldre och yngre kastanjetråd.

Karin Bergendal

Kolinlagring och mångfald på riktigt – Stora Juleboda, den 21 maj

Anna Callenbring gav oss en utmärkt presentation av vision och principer som företaget lutar sig mot. Men först fick alla 21 deltagare presentera sig själva kort – det visade sig vara en mycket bred kompetens i den mycket intresserade och lyhörda åhörarskaran. Efter presentationen och frågor på den visade Marcus Callenbring oss runt i odlingarna.

Gården består av 100 ha egen, mycket sandig, jord och 100 ha arrende. Anna och Marcus har brukat den sedan 2014. Rundvisningen var på den egna jorden där bl a äpple, vinbär, blåbär och humle odlas och värphöns och utegrisar används som en integrerad del i växtodlingen. Gården har även 70 tackor och 120 lamm. Därtill bedrivs hundavel/valpuppfödning. Mångfald är en ledstjärna både i odlingen och företaget i stort. T ex finns en fruktodling där fruktträden är varvade i sina rader med havtorn mm. Marken hålls bevuxen i så stor omfattning som möjligt. Produktionssättet minskar problem med skadegörare tack vare att det gynnar skadegörarnas naturliga fiender.

Driften är arbetsintensiv och sysselsätter 6 personer året runt + ytterligare 5 säsongsanställda.

Mycket av produkterna förädlas på gården och säljs till restauranger och i gårdsbutiken. Även ogräs ses som en viktig avsaluprodukt. Att bygga upp marknaden har varit mycket krävande, men man har nu fått en bra bas av kunder.

Företaget har ofta samarbete med forskare och eftersom jorden brukats ekologiskt ganska länge och därtill inte gränsar till några intensiva konventionella jordbruk är mångfalden av insekter och fåglar mycket stor. Kontakten med forskningen har bidragit med betydelsefull kunskap.

Vi förstod att paret Callebrings sätt att bryta ny mark med sitt mångfaldsföretag kräver både blod, svett och tårar och det är inte alltid som allt går på räls. Då gäller det att tro på sin vision och lita till att det även finns en marknad som gör det. Då kan bortfrusna äppelblommor kompenseras av försäljning av nässlor m fl ogräs till exklusiva restauranger. Men det går inte av sig själv!

Avslutningsvis fick de som valt det avnjuta en läcker lunch i huvudsak baserad på råvaror från gårdens av gården. Det var verkligen en härlig och givande dag.

Anita Gunnarsson

Marcus Callenbring visar ett tillskott i produktionen: nyplanterad rosenkvitten som ger sura bär vilka kan ersätta importerad citron för att få syra i nordiska måltider

I änden av fruktraderna blir det ofta nässelkolonier och eftersom nässlor är en viktig avsaluprodukt så ser man dem snarare som en tillgång än ett ogräs.

Gårdens utegrisar används som markberedare inför ometablering av humle

Grisarna har som sig bör tillgång till rikligt med vatten att svalka sig med i värmen

Biologiska mångfaldens dag: Floravandring på Kjugekull, den 22 maj

Närmare 16 deltagare tog tillfället i akt att besöka de fina betesmarkerna på denna lokal. Kantig fetknopp stod ej att finna, men väl backsippa, gullviva, luddfingerört, sandnejlika mm till en fond av sjungande vårfåglar.

Christer Neideman

Humlepälsbiet – uppvisning. Blåherremölla, den 4 juni

Tio deltagare. Martin Stoltze berättade om det sällsynta humlepälsbiet som på försök har satts ut vid Blåherremölla. Ingmar Melin berättade om hur dessa bin väcker glädje och förundran när de hämtar vatten för att blöta upp lera.

Rune Stenholm Jakobsen

Floravandring vid Branthalla, den 7 juni

Nio deltagare mötte upp denna kväll vid de magnifika urbergshällarna för att leta efter tulkörten. Naturbetesmarkerna visade på flera arter karakteristiska för denna miljö med luddfingerörten i centrum.

Anders Johansson

Storkdagen i Viby, den 10 juni

Ett trettiotal åskådare samlades för att se storkungarna ringmärkas. Tyvärr hade det utbrutit stridigheter mellan storkparen i Viby, och de två äggen i boet ovanför gårdsbutiken hade blivit förstörda. Därför fick ringmärkaren Anders Ekdal hämta de två storkungar som fanns på Alve Svenssons granngård för att kunna visa upp hur ringmärkningen går till. Ungarna var som vanligt lätthanterliga eftersom de ”spelar döda” i denna situation. Tyvärr verkar det vara mindre storkungar även på andra häckplatser i år. En orsak kan vara torkan, som gör att storkarna har svårare att hitta tillräckligt mycket föda åt ungar.

Christer Neideman

De vilda blommornas dag och floravandring vid Lyngsjö, den 18 juni

16 deltagare deltog i denna vandring som startade i lätt övergående regn. Vi passerade 1100-tals kyrkan och ut till de sandiga trädorna med dess karaktäristiska flora. Vidare ut till kalkfuktängarna som omger Lyngsjön. Maj –och ängsnycklar stod i blom yillsammans med vildlin, kärrespira, majviva m.fl.

Anders Johansson

De vilda blommornas dag och floravandring vid golfbanan i Åhus, den 18 juni

Denna floravandring hölls vid Blå Station i Åhus den 19 juli, med över 25 deltagare.

Vandringen leddes av Kjell-Arne Olsson

Anders Johansson

Floravandring vid Pestbacken, den 6 juli

Denna kilometerlånga inlandsdyn är täckt av en artrik tallskog. Svårare var det att finna ryl, grönpyrola och linnéa. Mycket annat fanns att beskåda. Vi var 11 deltagare som följde stigen i nord/sydlig riktning.

Christer Neideman

Floravandring vid Tosteberga hamn (Bodarna), den 18 augusti

Ca 9 personer deltog. En vandring i ett gammalt jordbrukslandskap där bl.a. bete kommit att prägla området. Våta sänkor, torra höjdparter på den kalkrika grunden, hävdade och ohävdade havsstränder gav förutsättningar för en rik flora.

Anders Johansson

Nattfjärilar vid Nyehusen, den 19 augusti

Pål Axel Olsson och Bo-Göran Andersson visade upp olika fångst och lysningsmetoder för att se nattfjärilar. Vid sandmiljöerna vid Nyehusen fanns särskilda nattfjärilar som trivs i just den miljön. 8 deltagare.

Rune Stenholm Jakobsen

Hållbar restaurangmat – intro för restauranger, den 29 augusti

Fem restauranger deltog i utbildningen (Fysiskt på Regionmuseet eller med digitalt via Zoom) medan ytterligare tre anmält sig men fått akut förhinder. Utbildningen hölls av Gino Gino Carciola från Miljömatematik AB som talade allmänt om behovet av hållbarhetsarbete för planeten och planetens gränser och Anna Wahlberg, WWF Sverige samt Staffan Lundberg, restaurangägare för Restaurang Stormköket som varit One Planet Plate certifierad i några år. Hur det fungerar i praktiken på en riktig restaurang. Gino utgick från den senaste uppdateringen av Planet Boundery-forskningen (De planetära gränserna) där fyra av de nio kritiska områdena för planetens hållbarhet är överskridna – nämligen biogeokemiska flöden (främst kväve- och fosfor), förändrad markanvändning, biodiversitet och naturfrämmande ämnen. Gina menar därför bl a att ”Fixar vi maten, fixar vi planeten! Detta motiverade han med att maten står för 25 % av växthusgasutsläppen, 75 % av markanvändningen, jordbrukets betydelse för minskningen av biologisk mångfald är ca 75-80 %, jordbrukets betydelse för störningar i det globala kväve och fosfor-flödet är ca 100 %, jordbrukets betydelse för problem med vatten är ca 70 %: Han hade ingen siffra för jordbrukets betydelse för kemikalieproblematiken (naturfrämmande ämnen) man den är ju inte försumbar.

Anna Wahlberg gick konkret in på vad som krävs av en restaurangmåltid för att den ska uppfylla WWFs kriterier för One Planet Plate-certifiering.

Staffan Lundberg beskrev på ett engagerat sätt hur det fungerade i praktiken på hans restaurang och kunde svara på relevanta praktiska frågor från deltagarna.

Vid slutet av träffen konstaterade någon av restaurangerna att de fått ett nytt perspektiv på matens betydelse och att det inte bara räcker att den ska vara ”lokalproducerad”.

Anita Gunnarsson

Svamputflykt till Sölvesborg, den 17 september

Svampkonsulent Margrethe Brynolf, från styrelsen i den återuppväckta Sölvesborgskretsen, tog emot oss på stigen in i Kanehallsskogen. Hon började med att plocka upp ur sin väska en av Sveriges allra farligaste svampar, toppig giftspindelskivling. Vi amatörer tyckte den såg oförarglig ut, och det var ju meningen – att alltid vara försiktig och läsa på ordentligt, så man inte råkar illa ut.

Karin Bergendal

Hållbar restaurangmat –One Planet Plate kom till Kristianstad, den 16-24 september (del av Framtidsveckan)

Under hela Framtidsveckan erbjöd fem restaurangen i centrala Kristianstad minst en rätt som följer WWF:s kriterier för One Planet Plate. De restauranger som var med på detta var: Bistro Årum, Cafe Miro, Le Croissant, Smaca Restaurang och Restaurangen på Quality Hotel Grand En måltid enligt One Planet Plate beaktar både klimat, dvs växthusgasutsläpp och andra planetära gränser såsom biologisk mångfald. Se mer om detta på: <https://www.wwf.se/mat-och-jordbruk/one-planetplate/#om-one-planet-plate>.

Denna aktivitet genomfördes i samarbete med WWF, Miljömatematik AB samt de fem lokala restaurangerna.

Anita Gunnarsson

Här njuter några nöjda lunchgäster av Cafe Miro's läckra One Planet Plate-lunch. 0,5 kg CO₂-ekvivalenter per portion; Ekologiska ingredienser: Yoghurt, kokosmjölk, citron, bröd och olivolja

Smaca serverade jättegoda falafel med tabbouleh på matvete, riven skånsk grana (lagrad ekologisk ost), tzatziki, picklad rödlök mm. 0,5 kg CO₂-ekvivalenter per portion:

Ätbara perenner – inte bara sparris och rabarber! den 18 september (del av Framtidsveckan)

Anne Franze-Jordanov, ordförande i Färjenäs Skogsträdgård1, Göteborg, berättade på ett mycket inspirerande sätt om odling och användning av ätbara perenner. Aktiviteten ägde rum i Hälsoträdgårdens samlingslokal. Eventet hade 22 åhörare.

Vi fick bli veta att fördelen med fleråriga grönsaker är att de ger hög skörd för lite arbete, har en lång skördesäsong, är utomordentligt nyttiga, tuffa, tåliga och motståndskraftiga, bra för miljö och biologisk mångfald och ger oss nya spännande smakupplevelser. Antalet arter som nämndes var stort: till vårsalladen nämnde hon till exempel ett 30-tal arter. Utöver sallad tipsade hon om användning till te, pesto, pålägg, wok, smaktillsatser, kaffe, drinkar, kanderade till godis. Det viktigaste odlingsstipset var att lära känna sin plats och att våga prova sig fram.

Skadegörare som man hittar i monokulturer blir sällan så stora problem i skogsträdgårdar. Utöver Franzes egna många tips fick vi tips om boken Fleråriga grönsaker: upptäck, odla, njut (2016; Annevi Sjöberg, Philipp Weiss, Daniel Larsson) och till websidorna myrrhis@friland.org, www.edimentals.com. Men börja med att kolla på Holma folkhögskolas hemsida.

Hälsoträdgården var medarrangör.

Anita Gunnarsson

Pilgrimsvandring – Tema hållbart liv, den 23 september (del av Framtidsveckan)

Lördagen den 23 september arrangerades en Pilgrims- och klimatvandring av Östermalmskyrkan, Svenska Kyrkan i Kristianstad och Naturskyddsföreningen Kristianstad-Bromölla. Vi gick Linnérundan med start vid Heliga Trefaldighets kyrka i skönt sensommarväder under temat Ett hållbart liv. Vid starten var vi 10 deltagare. Anna-Maria Dencker, Anna Engström, Anita Gunnarsson och Bosse Olsson delade tankar kring bl.a. Förundran, Tystnad, Helig mark och Hopp, alltså existentiella aspekter av klimatomställningen. Vid rasten intill Lillö borgruin presenterades Klimatvandra.se och Walkforfuture.se, två nationella initiativ som vi kunde anknyta till och registrera på. Vandringen blev en fin mötesplats för engagerade människor från skilda sammanhang, något som vi skulle behöva mer av. Vi kan lära och inspireras av varandra

Anita Gunnarsson

Fossila lögnar – var finns bromsklossarna i klimatomställningen? den 24 september (del av Framtidsveckan)

Eventet hade 25 åhörare

Kristoffer Ekberg, forskare vid Lunds universitet, beskrev hur den utveckling av klimatet som vi nu ser, har varit känd sedan 1970-talet. I Sverige hade vi då den svenska klimatforskaren Bert Bolin som senare (1988) blev den förste ordföranden i IPCC. Redan vid FN:s första miljöovärdskonferens 1972 (i Sverige) fanns klimatfrågan på programmet. År 1974 gick Olof Palme, då socialdemokratisk statsminister, ut och sade att ett förändrat klimat är det största hotet i framtiden. Trots denna vetenskap har samhället inte ställt om – snarare plussas de förnybara ämnena på en samtidigt ökande fossilkonsumtion. Det kan inte bara förklaras av osäkert kunskapsläge. Om detta har Kristoffer, m fl forskat. De har kommit fram till att motståndet och hindren för omställning finns på tre nivåer:

1. Direkt förnekelse av klimatvetenskap eller medvetet och aktivt motarbetande av klimatpolitiska åtgärder
2. Politiskt eller ekonomiskt motiverade skäl för att förskjuta eller fördröja omställning
3. Strukturella och kulturella hinder (t ex infrastruktur anpassad till oljekonsumtion eller psykologiska hinder som att det är OK att flyga och töntigt att cykla)

Dessa krafter har medvetet förstärkts av oljeindustrin. Både Exxons och Shells egna forskare visste redan på 1970-talet att klimatförändringar skulle komma till följd av oljeförbränningen och att det skulle få katastrofala följder. Trots det beslutade ledningarna för dessa företag att ägna sin kraft åt att förminska hotet och smutskasta klimatforskningen. Tillsammans med andra bolag skapade man ”Global Climate Coalition” med syfte att motverka klimatpolitik och globala avtal genom att skapa osäkerhet hos politiker och medborgare. En beräkning visar att det under åren 2000 - 2016 lades ca 2 miljarder på lobbying i klimatfrågan och att fossilberoende industrier stod för en övervägande majoritet av dessa medel.

Ekberg visade på ett internt dokument från oljebolaget Exxon från 1988 där deras strategi för att undvika regleringar kring fossilförbränning presenterades: man skulle så tvivel kring vetenskapen och forskarnas trovärdighet bli genom att manipulera media till att "låta både sidor höras" för att förvirra allmänheten – alltså skulle en seriös klimatforskare balanseras upp med en representant för industrin som "tyckte" tvärtemot. Det framgick tydligt av dokumentet att "segern" var nådd när en genomsnittlig medborgare och media erkände att det fanns osäkerheter och när media genomgående "reflekterade olika åsikter" om klimatåtgärderna, dvs både forskarnas och industrins. Strategierna som skissades av Exxon 1988 har effektivt tillämpats i Sverige, bl a med hjälp av den s.k. marknadsliberala tankesmedjan Timbro som finansieras av Svenskt Näringsliv. Det vi ser den senaste tiden även i Sverige är hur man svartmålar både klimatforskare och miljöorganisationen som samhällsomstörtande aktivister. Man vill misskreditera "motståndarna" och hävda sitt eget "sunda förnuft". Den typen av agerande har mobiliserats på ett globalt plan av det nyliberala Atlasnätverket där bl a svenska Timbro och Ration ingår. Genom att benämna aktivister som terrorister och omdefiniera protesterna till ett hot mot samhällsviktig eller kritisk infrastruktur har också repressionen mot rörelserna ökat. Sammanfattningsvis har klimatförhållare fyra större strategier: 1. Förflytta ansvar; 2. Argumentera för att endast minimala justeringar behövs; 3. Betona de negativa sidorna med omställning; 4. Mena att det är omöjligt eller för sent att ställa om. Efter Ekbergs skrämmande presentation följde en timmes samtal om ämnet, förtjänstfullt ledd av Susanne Alpar och med goda möjligheter för åhörarna att komma till tals i en dialog med varandra och Kristoffer Ekberg. Då lyftes bl a de skrämmande tecken på de fyra strategierna som även tillämpas i vår kommun, bl a på lokaltidningens ledarsidor

Medarrangörer var Fridays for Future i Kristianstad och Folkuniversitetet.

Anita Gunnarsson

Ogräsmatlagning ute i naturen, den 28 september

Deltagarna (13 stycken) plockade vilda örter (ogräs mest) och t.o.m. mossa och lagade mat på detta över stormkök och stekhäll, som ledarna Bengt och Anita Z hade med sig.

Anita Zieme och Bengt Klingheim

Klimatdemonstrationer – mänskliga rättigheter, den 1 oktober

Webbinarium med juridiska experterna Anna-Sara Lind, Linus Gardell, Pia Björstrand och representant från Civil Right Defenders. Vi diskuterade det juridiska stödet och rekommendationerna från FN, för att demonstrera för klimatet. Särskilt intressant var att vi även i Sverige ser en farlig utveckling mot ett samhälle som utöver repression mot fredliga klimatdemonstranter som utöver sina rättigheter.

Rune Stenholm Jakobsen

Extra svamputflykt till Sölvesborg, den 8 oktober

Förra året (2022) var det mycket torrt i markerna och ont om svamp – det var anledningen till en dubblerad svampexkursion i år. Denna dag var 18 personer med oss, varav tre från vår krets. Tvärs över stigen vid Kanehall låg en avrundad jättesten; perfekt att lägga och gruppera alla svampfynden på, så att alla kunde jämföra dem.

Svampar kan ha nya namn, t ex rotnagelskivlingen kallas numera rynkroting. En som forskade flera år på fingersvampar, slutade att äta dem för skillnaden mellan de tveksamma och ätbara sorterna var för små.

Karin Bergendal

Lär dig syra grönsaker, den 15 september

Paul Seugling och Anita Zieme hade en genomgång om hur man syrar och vad det är bra för och efter det så gick de igenom praktiska saker man måste tänka på t ex hygien mm. Vi syrade 3 burkar: en med rödbetor, en med morötter och en med blandade rotsaker och äpplen. Var och en fick välja vilken kryddning men ville ha av det som Paul hade med sig. Efter syrningen var klar bjöd Anita på snittar och kaffe. Alla var väldigt nöjda och gick hem med sina burkar, nya recept och fick ta md sig av de rotsaker som fanns kvar.

Deltagarantal: 12 personer.

Anita Zieme

Kemikalier i barns vardag, den 1 november

Selina Malik, miljöstrateg på Kristianstads kommun, berättade om de kemikalier barn utsätts för i sin vardag, bl. a. genom lek med olika leksaker och lek på olika lekplatser. Vi fick också höra Monique Goce berätta om en fallstudie hon medförfattat, nämligen Gummibaserade lekytor och konstgräs i skola/förskola - hur hållbara är de? I fallstudien ingick även Palettens förskola som har en lekplats på ett tak och där det förekommer stora mängder granulat med okända kemikalier. De både föreläsarna berättade att det luktade mycket starkt och obehagligt, då de besökte lekplatsen, inför fallstudien, en varm sommardag. Fem deltagare.

Rose-Marie Ljungberg

Novemberrusk + Filmvisning = Sant! Visning av filmen Underkastelsen den 11 november

Vi tittade på Stefan Jarls, numera 13 år gamla men fortfarande högaktuella, dokumentärfilm Underkastelsen. Filmen handlar de hundratals kemikalier vi alla idag bär i vårt blod, som ett resultat av den oerhörda mängd kemikalier vi sedan andra världskriget spritt i vår miljö. I filmen möter vi forskare som lugnt och sakligt berättar om nya kemikalier som genomsyrar samhället, inklusive oss själva. Efter filmen följde samtal med en kemikaliekunnig man, Sven, kring kemikalier i vårt samhälle och vad vi kan göra för att kemikaliebanta våra hem med uppmaningen: Använd färre produkter inom rengöring och hygien, leta efter miljömärkta produkter och som sista alternativ, leta efter den produkt som har den kortaste innehållsförteckningen! 7 personer deltog.

Rose-Marie Ljungberg

Novemberrusk + Filmvisning = Sant! Visning av filmen Bieffekten den 25 november

Vi tittade på Tina-Marie Qwibergs dokumentärfilm Bieffekten där vi fick lära oss mer om varför våra pollinatörer är så viktiga för vår överlevnad och hur vi kan göra för att hjälpa dem och skydda dem från att ta skada. Utan humlor och bin skulle en stor del av vår

livsmedelsproduktion vara omöjlig. Efter filmen följde intressanta samtal om vad vi enkelt kan göra i vår vardag för att hjälpa pollinatörerna. Klipp bara gräsmattan var tredje gång – var ett uppskattat förslag på åtgärd! 6 personer deltog.

Rose-Marie Ljungberg

Annandagjul-vandringen Linnerundan, den 26 december

14 deltagare inkl. Ulrika Tollgren som ledde vandringen som var 50-årsjubileum: Annandag jul-vandringen är en tradition sedan 1973!

Ulrika ledde, tillsammans med Christer Ahlquist, gruppen längs Linnerundan. 36 olika fågelarter och 0 blommande växter fick vi ihop. Roligast arter var havsörn, fjällvråk, varfågel och pilgrimsfalk.

Anita Gunnarsson

Ulrika Tollgren guidade både fågelnördar och oss vanliga dödliga på ett inspirerande sätt. Här med ett stopp på vallen väster om f.d.Härlovs-tippen. Foto: Anita Gunnarsson

NATURVÅRD OCH MILJÖVÅRD

Naturvårdsåtgärder bekostade av föreningens naturvårdsfond

Föreningen har under året bidragit med 10 000:- till Storkprojektet för att kunna förse storkar med GPS sändare och följa deras flyttningssvägar.

Anders Johansson

Länsstyrelsens gåsgrupp för förvaltning av gäss och tranor på Kristianstadsslätten

Skördeskador har förebyggts genom att Göran Frisk varit ”skrämselkonsulent”. Man har också haft några ”gåsåkrar” för att locka gåsflockarna från värdefulla grödor. Tranmatningen vid Pulken fungerade bra men matningen kom igång sent pga vädret och sen sådd i jordbruket. Föreningen har varit representerad i gruppen genom Christer Neideman.

Christer Neideman

Storkprojektet

I Viby fanns tre par men endast ett par lyckas med häckningen. I Härnestad häckade tre friflygande par. I Hovby fanns ett par som misslyckades med häckningen. Sju ungar blev flygga vilket är mindre än vanligt. Föreningen bekostade en GPSsändare för storken ”Kristian” som flyttade västerut till Spanien, men tyvärr dog vid en kraftledning.

Christer Neideman

Utfodring av övervintrande örnar

En örnnätel har funnits vid Tosteberga under vintern. Utfodringen med strupar och lungor från Scan har skett från december till februari. Anders Jarnemo och Nils Waldemarsson skötte matningen.

Christer Neideman

Kristianstads Vattenrike

Föreningen har varit representerad i samrådsgruppen för naturvård i Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike genom Christer Neideman.

Grundvattenråd för Kristianstadsslätten

Föreningen har varit representerad i rådet genom Åsa Jidebom

Vattenråd för Skräbeån och Ivösjökommittén

Föreningen har varit representerad i vattenrådet för Skräbeån och i Ivösjökommittén genom Anita Zieme.

Österlens Vattenråd

Karin Bergendal har representerat Naturskyddsföreningen i Österlens vattenråd, som omfattar kommunerna Kristianstad, Hörby, Tomelilla och Simrishamn.

Karin Bergendal

Helgeåns vattenråd

Bengt Klingheim har varit med i vattenrådets styrelse.

Kristianstads kommuns samrådsgrupp för klimatet

Under hösten 2021 bildades Kristianstads kommuns samrådsgrupp för klimatet. Föreningens representanter under 2023 var Rune Stenholm Jakobsen och Anita Gunnarsson. Gruppen har haft fyra möten under året. Vår studiecirkel "Klimatverkstad" används för att förbereda inför kommande samrådsmöten. Årets möten har handlat om skärpning av klimatkontraktet, energieffektivitet, Näsby som modell för klimatarbete och Näringslivet.

Rune Stenholm Jakobsen

Klimatneutrala Kristianstad

Kommunen skrev i december 2022 på kontraktet med Viable Cities om projektet Klimatneutrala Kristianstad 2030. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år. Föreningen deltar i projektets referensgrupp genom Rune Stenholm Jakobsson och Anita Gunnarsson. Referensgruppen har haft ett par möten under 2023 samt 2 - 3 möten vardera i de två ämnesspecifika fokusgrupperna för transport respektive lantbruk. Rune och/eller Anita har deltagit.

Den 12-13 oktober blev Kristianstad värd för Transition Lab Forum, som samlade kommunala tjänstemän från hela landet. Alla representerade kommuner som är med i Viable cities. Anita Gunnarsson representerade föreningen och framförde på scen hur lokala restauranger deltagit i utmaningen One Planet Plate. Det var i övrigt utmärkt tillfälle att diskutera med andra kommuner om hur man hanterar olika frågor.

Rune Stenholm Jakobsen

Nätverket Lokala Baljväxter, LoBa

Anita Gunnarsson har representerat föreningen i nätverket. Anita har deltagit vid två nätverksträffar:

Den 8 februari hölls en eftermiddagsträff. Förutom presentationer av SLU och LoBa-nätverksledningen fick vi presentation och provsmakning av några nya produkter som processas i Sverige på svenska eller danska baljväxter:

- Färsodlarna (färs baserad på svensk sötlupin, gråärt och åkerböna),

- Kalino Foods ÄrtBondböna (torr proteinråvara främst avsedd för storkök. Bara ekologiska baljväxter. Än så länge från ärterna från Danmark).
- Stacky's (god nyttig produkt baserad på svenska baljväxter mm. Har blivit Anitas favorit – minst två mål/vecka) och Bönland (ekologiska kokade bönor på burk)

Den 30 november hölls en heldagarsträff på Anarp som en kombinerad träff för LoBa-nätverket och en uppstartsträff för ett nytt forskningsprojekt vid SLU: Svenskodlade baljväxter till livsmedel.

Vi fick bli veta att LoBa-nätverket fått förlängd finansiering då de blivit resurser för att skapa en hemsida "svenskabonor.se" som vänder sig direkt till konsumenter. De har redan skapat en Instagramsida: "svenskabonor".

Klimatkommunernas projekt presenterades med FoodJam som kommunikationsverktyg om lokala baljväxter till skolmåltidspersonal utvecklats. Klimatkommunerna har skapat en hemsida: foodjams.se där man hittar mycket matnyttig information om baljväxter – recepten r i huvudsak anpassad till skolmåltidspersonal (för 10 portioner) men på hemsidan finns även annan matnyttig och seriös men lättsmält information om baljväxter för gemene man.

Vi fick även en presentation av Elias Kvarnbäck, grundare av Bönland AB samt av Pia Karlsson, grundare av det fantastiska livsmedelsföretaget Bärta. Båda använder enbart ekologiska råvaror!!!

Anita Gunnarsson

Framtidsveckans planeringsgrupp

Anita Gunnarsson har representerat föreningen och deltagit vid fem möten.

Anita Gunnarsson

OPINIONSARBETE

Insändare

Läs våra insändare i helhet på hemsidan. Under året 2023 har föreningen skickat 9 insändare till Kristianstadsbladet, varav 8 har publicerats. I några fall har insändarna skrivits tillsammans med andra aktörer från den idéburna sektorn.

2023-10-27 (ej publicerad)

Föreningen ska betala!

2023-10-22 i Kristianstadsbladet

Bonden är framtidens klimathjälte

2023-09-01 i Kristianstadsbladet (*om Framtidsveckan, tillsammans med andra*)

Kristianstad för en hållbar framtid!

2023-08-09 i Kristianstadsbladet

Ja, det kommer handla om allt grönt – inte bra träd (*Tillsammans med andra*)

2023-07-18 i Kristianstadsbladet

Befogat att säga att vi är i sjätte massutdöendet

2023-04-21 i Kristianstadsbladet
Prova på budgetsmart bytestrend (av *Handla-Miljö-Vänligt (HMV)-gruppen*)

2023-04-10 i Kristianstadsbladet
Allvarliga brister i klimatplanen – ambitionsnivån måste höjas (Originalrubrik: Snart bestäms Kristianstads framtid)

2023-03-16 i Kristianstadsbladet
Klimatarbetet är i rullning – nu behövs ambitionen från beslutsfattarna (*Tillsammans med andra*)

2023-02-22 i Kristianstadsbladet
Tiofalt bättre ekologiskt sortiment i toppbutikerna (av *HMV-gruppen*)

Pressmeddelanden

Inga pressmeddelanden skickades ut under året

INTERNET

Hemsidan och Facebook

Hemsidan uppdateras löpande av Rose-Marie Ljungberg och Rune Stenholm Jakobsen, med hjälp från Åsa Jidebom. Facebookgruppen samt Facebooksidan har underhållits av Rune Stenholm Jakobsen. Anita Zieme har delat vidare i fler kanaler.

Det är brist på ideell kraft för att hålla dessa mera livliga. Senaste tiden har flera utomstående börjat använda gruppen för att dela evenemang vilket är positivt. Floravårdsgruppen har en egen Facebookgrupp.

Sländan

Databasen har uppdaterats och innehåller foton av mer än 1400 arter som finns i våra kommuner.

SAMRÅD, REMISSER, MM

Följande remisser och samråd har besvarats av Naturskyddsföreningen Kristianstad och Bromölla.

Sturedal, utökad slaktsvins besättning

Östafors-Ljungryda Bevarandeplan Natura 2000 område

Assaretorp. Miljöfarlig verksamhet

Lyngby solcellspark

Ugerup solcellspark

Detaljplan N.Åsum m.fl. Yttrande vägplaner

Brobygge Axeltorpsviken

Naturvårdsplan Kristianstad kommun

Karsholm solcellspark

Borrestad solcellspark

STYRELSEMÖTEN

Styrelsen har sammanträtt den 3 mars, den 4 april, den 23 maj, den 12 juni, den 17 augusti, den 28 september, den 26 oktober och den 28 november och den 5 december 2023 samt den 23 januari och den 20 februari 2024. Därtill hölls extramöte den 9 maj och 13 november som handlade om höst- respektive vårprogrammet.

LÄNSFÖRBUND OCH RIKSFÖRENING

Karin Bergendal är länskontakt i Skåne för nätverket Handla Miljövänligt.

Åsa Jidebom och Anita Zieme deltog som våra ombud i länsstämman den 9 april.

Karin Bergendal och Rune Stenholm Jakobsen deltog som föreningens representanter vid riksstämman i Västerås den 17-18 juni 2023. Anita Gunnarsson deltog som vanlig medlem.

Under hösten och vintern (nov 2023 – mars 2024) har Rose-Marie Ljungberg och Anita Gunnarsson deltagit i en kurs i Inkluderande ledarskap som anordnas av riksföreningen och är speciellt anpassad till styrelseaktiva i ideella föreningar

För styrelsen

Kristianstad den 1 mars 2024

Rune Stenholm Jakobsen

Ordförande

Anders Sigfridsson

Sekreterare med assistans av Anita
Gunnarsson